

เครื่องหมายราชการแห่งกรมการขนส่งทางอากาศ

หงส์ย่นตร์

AS ASTRA PER ASPERA

เห็นฟ้าไปหาดาว

ที่รับวาวบนเวหา

อุปสรรคมากหนักหนา

ต้องฝ่าฝายพยายาม

ชาว ขอ. ทุกคนคงจะรู้จักหงส์ย่นตร์เป็นอย่างดี เพราะเป็นสัญลักษณ์ของกรมที่มีผู้สนใจต้องการจะทราบว่าสัญลักษณ์นี้มาจากไหน ทำไมจึงให้หงส์ย่นตร์เป็นสัญลักษณ์ของ ขอ.

หงส์ย่นตร์ ถ้าจะดูตามตัวอักษรก็ต้องแยกคำว่า หงส์ และ ย่นตร์ “หงส์” ตามพจนานุกรมฯ แปลว่า นกในนิยายถือว่าเป็นนกตระกูลสูง มีเสียงไพเราะ ส่วน “ย่นตร์” แปลว่า เครื่องกลไก เครื่องจักร เมื่อนำมาแปลรวมกันก็ควรจะแปลว่าหงส์ที่มีเครื่องกลไก

ในปี พ.ศ. 2506 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2506 เฉพาะกระทรวงคมนาคมได้ยกฐานะสำนักงานการบินพลเรือนขึ้นเป็นกรมการบินพาณิชย์ เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2506

ผู้เขียนได้ค้นคว้าเรื่องเดิมสมัยที่เริ่มตั้งกรม โดยกรมการขนส่งทางอากาศ (กรมการบินพาณิชย์) มีหนังสือไปถึงกรมศิลปากรที่ 5185/2506 ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2506 แจ้งว่าตามที่มีประกาศพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2506 ให้มีกรมการบินพาณิชย์ขึ้นในกระทรวงคมนาคม จึงขอให้กรมศิลปากรช่วยออกแบบเครื่องหมายราชการแห่งกรมการบินพาณิชย์ให้ด้วย ช่วงนั้นเป็นสมัยของอธิบดี สนั่น สังขจันทร์ อธิบดีท่านแรกของกรมการบินพาณิชย์ (บพ.) จากนั้น กรมศิลปากรก็ตอบหนังสือที่ ศธ 0808/639 ลว. 19 กุมภาพันธ์ 2507 มาแจ้ง บพ. ความว่า กรมศิลปากรได้พิจารณาออกแบบเครื่องหมายราชการดังกล่าวเป็นรูปหงส์ย่นตร์ เบื้องบนมีตัวอักษรกรมการบินพาณิชย์ เบื้องล่างประกอบด้วยลายเมฆบรรจุก่อภายในวงกลม การที่รัฐูปหงส์ย่นตร์ เพราะหงส์เป็นนกในตระกูลสูง จึงควรเป็นเครื่องหมายพาหนะการบินของกรมการบินพาณิชย์ และเพื่อเป็นสิริมงคลก็ได้ออกแบบ เครื่องหมายราชการมาให้ด้วย โดยกอง

หัตศิลป์ กรมศิลปากร มีผู้ร่าง คือ พระพรหมพิจิตร ผู้เขียน คือ คุณ โนรี รจนะศิลป์

จากนั้น บพ. ได้ทำบันทึกแจ้งกระทรวงคมนาคม ซึ่งเป็นสมัยที่พลโทพงษ์ ภูณณกันต์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้ทำหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีอุนุมัติให้ออกประกาศต่อไปในราชกิจจานุเบกษา โดยประกาศ ณ วันที่ 11 พฤษภาคม 2507 สมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนาม และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 81 ตอนที่ 46 วันที่ 19 พฤษภาคม 2507 หน้า 345 รายละเอียดของภาพเครื่องหมายราชการแห่งกรมการบินพาณิชย์ ดังนี้

ต่อมาเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 กรมการบินพาณิชย์ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “กรมการขนส่งทางอากาศ” ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เครื่องหมายราชการของกรมฯ จึงเปลี่ยนเป็นกรมการขนส่งทางอากาศแทน กรมการบินพาณิชย์เดิม ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้จัดทำประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช 2482 (ฉบับที่ 202) ประกาศ ณ วันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2546 และได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ 120 ตอนที่ 77 ง วันที่ 25 กันยายน 2545 แล้ว รายละเอียดของภาพเครื่องหมายราชการแห่งกรมการขนส่งทางอากาศดังนี้

สำหรับคำประพันธ์บทกลอนข้างต้น ผู้เขียนไม่ทราบว่าท่านผู้ใดเป็นผู้แต่ง ตั้งแต่เข้ามาทำงานที่ กรมฯ เมื่อปี พ.ศ. 2515 ก็ได้เห็นคำประพันธ์นี้ติดอยู่ที่หน้าบันไดทางขึ้นของตึกเก่า จะเห็นได้ว่าทุกตัวอักษรมีความหมายลึกซึ้งมากสำหรับข้าราชการของกรมฯ แต่เนื่องจากมีประชาชนที่มาติดต่อราชการ ทักท้วงว่าคำประพันธ์นี้เป็นคำระพันธ์ที่ไพเราะ แต่ในวรรคที่ 3 ของคำประพันธ์ดังกล่าวไม่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ กรมฯ จึงได้มีหนังสือถึงคณบดีคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ คค 0401/9048 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2536 ให้ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้น คณะอักษรศาสตร์ได้ตอบหนังสือของกรมฯ ที่ ทม 0308/1978 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 พิจารณาแล้วเห็นว่าหากจะแก้ไขวรรคที่ 3 ของคำประพันธ์ควรแก้ไขเป็นเสียงสามัญ และบทประพันธ์ที่แก้ไขแล้วจะเป็นดังนี้

เหินฟ้าไปหาดาว

ที่บัวบานบนเวหา

อุปสรรคสุดพรรณนา

ต้องฟันฝ่าพยายาม